

Griffie

Commissie voor Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen

Datum commissievergadering : 14 september 2012

Documentnummer : 3099387
Behandelend ambtenaar : N.F. Aten/M.E. Eijkelhof
Directie/afdeling : ROH, ECL/Water
Nummer commissiestuk : ROW-0116
Datum : 21 augustus 2012
Bijlagen : -

Onderwerp:

Reserveren van middelen voor gebiedsopgave Waterpoort

Voorstel van GS aan PS:

X Ter bespreking in het kader van uw kaderstellende rol

Opmerkingen van het Presidium/Griffie:

Dit dossier gaat over een reservering, die pas omgezet wordt in een concrete begrotingswijziging wanneer de commissie in een latere fase de businesscase goedkeurt. Deze procedure (eerst goedkeuring van de reservering, daarna pas goedkeuring van de begrotingswijziging gekoppeld aan de definitieve businesscase) is cf. de besluitvorming van de besloten commissievergadering van maart j.l.. In tegenstelling tot die vergadering met het bijbehorende dossier, is dit concrete dossier over de Waterpoort en de commissiebehandeling ervan gewoon openbaar.

Griffier van Provinciale Staten,
namens deze,

mr. drs. E.J.A.M. de Groot

Notitie ten behoeve van: Commissie voor Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen

1. Inleiding

Verspreid over Brabant werkt de provincie met partners aan negen gebiedsopgaven, die deel uitmaken van de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening (vastgesteld PS 1 oktober 2010). De insteek van de gebiedsopgaven is om de ruimtelijke samenhang te versterken, door sectorale doelstellingen te integreren, projecten met elkaar te verbinden en naar nieuwe combinaties en integrale oplossingen te zoeken. Waterpoort is een van deze negen gebiedsopgaven.

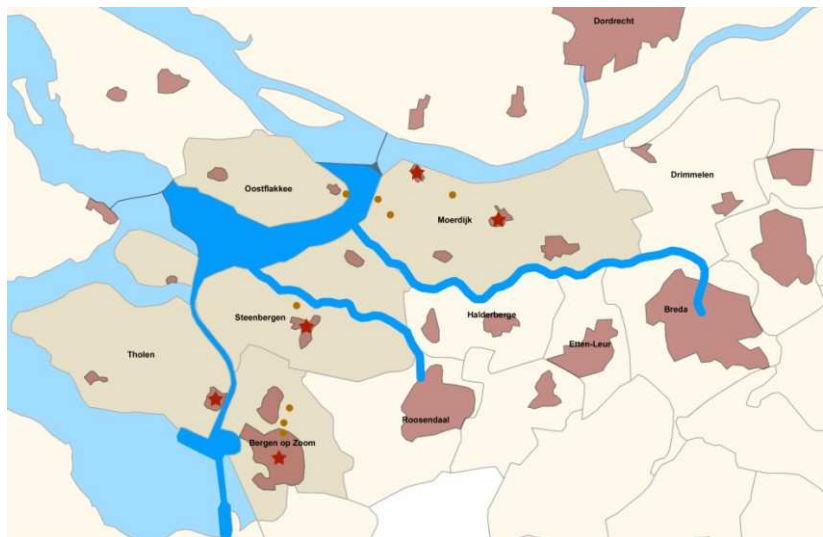
In het bestuursakkoord 'Tien voor Brabant' is € 40 miljoen gereserveerd voor de negen gebiedsopgaven. Zoals besproken in uw commissie op 9 maart 2012 (vertrouwelijke notitie 'Stand van zaken en inzet middelen Bestuursakkoord gebiedsopgaven', in een besloten deel van de commissievergadering behandeld), wordt er een systematiek gehanteerd van eerste reserveringen uit deze middelen, alvorens over te gaan tot definitieve bestemming van de middelen. Voor de gebiedsopgave Waterpoort is nu het moment aan de orde om een eerste reservering uit de bestuursakkoordmiddelen voor de gebiedsopgaven vast te stellen, omdat er sprake is van:

- een voldoende concreet, doelgericht en kansrijk voorstel voor de inzet van middelen voor ruimtelijke kwaliteit;
- de noodzaak om nu op bestuurlijk niveau als provincie gericht uitspraken te doen over de inzet van middelen omwille van het samenwerkingsproces en de voortgang binnen Waterpoort.

In bijgaande notitie wordt de reservering toegelicht en een voorstel gedaan aan uw commissie voor de reservering.

2. Gebiedsopgave Waterpoort

De gebiedsopgave Waterpoort richt zich op het meest westelijke gedeelte van Brabant, op het grensgebied met Zeeland en Zuid-Holland. Het omvat het grondgebied van vijf gemeenten rondom het Volkerak en het Zoommeer (Bergen op Zoom, Steenbergen, Moerdijk, Oostflakkee en Tholen).

Nieuw elan is nodig in dit gebied dat te maken heeft met een teruglopende economie, een afnemend inwoneraantal en een afnemend voorzieningenniveau. Daarbij kiest de regio voor dat wat hen bindt, namelijk het thema 'water'. Strategische thema's binnen Waterpoort zijn:

- Vitalisering van kernen rond het water: het herstel van de relaties tussen stad, water en ommeland die door de Deltawerken zijn verstoord;

- Toerisme en recreatie: het toeristisch en recreatief versterken van de streek via onder meer ‘waterpoorten’, toegangspoorten tot zowel het open water als de Brabantse Wal, het Brabantse beken- en krekenstelsel en de (cultuurhistorische) Zuiderwaterlinie;
- Verbeteren/creëren van nieuwe economische dragers die inspelen op de karakteristiek van het gebied, o.a. innovatieve landbouw (voedselproductie in de streek), biobased economy en duurzame energie.

Waterpoort maakt deel uit van het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta. De aanvankelijk beoogde Rijksmiddelen hiervoor zijn sinds 2011 op losse schroeven komen te staan. De kracht van de regio zelf is daarom een essentiële component in deze gebiedsopgave: Waterpoort voorziet in het maken van een robuuste, zelfvoorzienende regio met nieuwe economische vitaliteit.

Stand van zaken

Op 15 maart 2012 is onder voorzitterschap van de Provincie met de meest relevante gebiedsautoriteiten een intentie-overeenkomst getekend, te weten:

- de drie provincies Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland;
- de vijf gemeenten Bergen op Zoom, Steenbergen, Moerdijk, Oostflakkee en Tholen;
- waterschap Brabantse Delta;
- de drie terreinbeherende organisaties Natuurmonumenten, Brabants Landschap en Staatsbosbeheer.

Afgesproken is om voorjaar 2013 te komen tot:

- een gebiedsperspectief met een uitvoeringsagenda;
- een aanzet tot een gebiedsorganisatie.

Het bedrijfsleven, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties zijn nadrukkelijk betrokken in het proces om te komen tot een uitnodigend, inspirerend en toekomstbestendig gebiedsperspectief.

3. Toelichting voorgestelde reserveringen

Er liggen binnen de gebiedsopgave Waterpoort nu twee concrete projecten voor die om een gerichte bestuurlijke uitspraak van de provincie vragen. Beiden worden hieronder toegelicht en beargumenteerd.

A. Ruimtelijke kwaliteit en zoetwatervoorziening West-Brabant

Voor delen van West-Brabant en heel Tholen en St. Philipsland is het Volkerak-Zoommeer op dit moment een belangrijke zoetwaterbron. De combinatie van waterschaarste, oplopende zoutgehaltes en blauwalgproblematiek vormt al jaren een reëel (en verder toenemend) risico bij het voorzien van deze gebieden van zoetwater via het Volkerak-Zoommeer. Al zeker 10 jaar zijn er in de zomerperiode innamestops vanuit het Volkerak-Zoommeer. Ter compensatie is het mogelijk water uit Oost-Brabant aan te voeren, echter de toevoer vanuit Oost-Brabant voldoet niet in langdurig droge en/of warme periodes en kent het risico van bruinrotverspreiding van Oost- naar West-Brabant (West-Brabant is één van de weinige regio's in Nederland die nog bruin-rot vrij zijn).

Via de waterloop ‘de Roode Vaart’ kan nu extra water naar West-Brabant worden gebracht om de huidige knelpunten in de zoetwatervoorziening direct op te lossen, en op een later moment zeer kosteneffectief extra maatregelen te kunnen treffen mocht dat nodig zijn voor een robuuste zoetwatervoorziening in West-Brabant en Zeeland (bijvoorbeeld in geval tot een zout Volkerak-Zoommeer wordt besloten). Dit is mogelijk door het voor een groot gedeelte

terugbrengen van water in de (in de jaren '70) gedempte Roode Vaart in de kern van Zevenbergen. Hierdoor worden het Hollandsch Diep en het Mark-Vliet-systeem weer met elkaar verbonden, zodat er water van het Hollandsch Diep naar West-Brabant gebracht kan worden.

Andere varianten voor gebruik van de Roode Vaart, maar dan om het centrum van Zevenbergen heen, zijn ook bestudeerd. Deze blijken procedureel lastig te zijn (onder andere vanwege onteigeningstrajecten) en zeker substantieel duurder naarmate de tijd voortschrijdt. Het project maakt onderdeel uit van een variant van de plannen voor revitalisering van de kern Zevenbergen, het zogenoemde 'Masterplan Zevenbergen'. Dit ambitieuze plan voorziet in investeringen ter waarde van tientallen miljoenen euro's in leefbaarheid, wonen en economische activiteit. Gemeente Moerdijk wil in oktober 2012 een besluit nemen over de toekomst van het centrum van Zevenbergen. Het bijeenbrengen van financiering voor de Roode Vaart is daarmee urgent, omdat gemeente Moerdijk hiermee anders geen rekening meer kan houden in haar besluitvorming. De gemeenteraad heeft in het Masterplan voor Zevenbergen in ruimtelijke zin besloten tot het meest ambitieuze scenario. De haalbaarheid van de ambitie van het Masterplan wordt met het voorstel aan de raad van oktober a.s. in beeld gebracht, zowel voor het water als de overige deellocaties in het centrum.

GS is van mening dat het terugbrengen van het water in de kern van Zevenbergen in belangrijke mate bijdraagt aan het gebied Waterpoort (en het gebiedsproces), want:

- Het project draagt bij aan de ruimtelijke kwaliteit. Dit geldt voor de kern Zevenbergen en het omliggende gebied, omdat het centrum extra aantrekkelijk wordt door het water ('belevingswaarde') en omdat een kanaal door een geprojecteerd tuinbouwgebied ten oosten van Zevenbergen voorkomen wordt. Daarnaast past de revitalisering van de kern Zevenbergen door middel van water bij het strategische thema van vitalisering van kernen rond het water, en kan daarmee het ruimtelijke patroon in Waterpoort versterken;
- Het project draagt bij aan een robuuste zoetwatervoorziening van West-Brabant, omdat er direct meer water aangevoerd kan worden naar West-Brabant. Hierdoor zijn extra baten voor de land- en tuinbouwsector te verwachten, in de orde van grootte van ca. € 3 - € 4 miljoen per jaar voor West-Brabant. Water via de kern van Zevenbergen zorgt daarnaast voor een 'tweede kraan' van water naar West-Brabant. Het regionale vestigingsklimaat is door dit project dus ook bij veranderende klimaatomstandigheden geborgd.
- Het project geeft een impuls om het krekensysteem van West-Brabant te ontwikkelen voor meervoudige toepassing van de kreken: niet alleen voor waterberging (natte perioden) en waterconservering (droge perioden), maar ook voor recreatie/toerisme. De 'watermachine West-Brabant', een van de projecten uit de strategische agenda van de regio en waterschap Brabantse Delta, krijgt daarmee een concrete invulling.

Het project geeft de gehele gebiedsontwikkeling Waterpoort in deze beginfase een krachtige impuls, en beoogt daarmee een van de eerste 'icoonprojecten' te zijn.

De totale kosten van de investering in de Roode Vaart via centrum Zevenbergen bedragen € 29 mln en worden bijeen gebracht door gemeente Moerdijk, Waterschap Brabantse Delta, provincie Zeeland, het rijk en provincie Noord-Brabant. Voor een dekkende financiering van deze investering zijn de volgende bedragen nodig:

- gemeente Moerdijk: € 6 mln
- waterschap Brabantse Delta: € 3,5 mln
- provincie Zeeland: € 3,7 mln

- provincie Noord-Brabant: € 6,3 mln
- rijk: € 9,5 mln

Het voorstel van GS is om de bijdrage van Provincie Noord-Brabant te financieren met een bedrag van € 1,3 miljoen uit de begroting van Ecologie, en € 5 miljoen uit de bestuursakkoordmiddelen voor de gebiedsopgaven.

Besluitvorming over de gevraagde financiële bijdrage is aan de orde bij alle betrokken partijen in de periode zomer/najaar 2012. Zo heeft de Tweede Kamer begin juli de staatssecretaris van I&M opgedragen € 9,5 mln ter beschikking te stellen en heeft provincie Zeeland € 3,7 mln bestuurlijk toegezegd. Zoals eerder aangegeven is het van groot belang voor het proces en de samenwerking dat provincie Noord-Brabant haar bijdrage aan dit project toezegt.

Ingeval van positieve besluitvorming bij alle partijen (inclusief besluit van gemeente Moerdijk tot het terugbrengen van water in de kern Zevenbergen) zal een samenwerkingsovereenkomst over realisatie van de Roode Vaart gesloten worden uiterlijk eind 2012.

B. Toeristisch-recreatieve infrastructuur

Benedensas, een monumentaal sluizencomplex met omliggende panden aan de monding van de Steenbergse Vliet in het Volkerak, was vroeger onderdeel van de druk bevaren scheepvaartroute tussen West-Brabant en Rotterdam/Antwerpen. Thans is het een knooppunt waar vaar-, fiets- en wandelroutes samenkomen. Er is echter geen enkele voorziening aanwezig. De voorgenomen verkoop van een pand van Natuurmonumenten biedt de mogelijkheid om van Benedensas een recreatieve toegangspoort te maken. De plannen van een locale ondernemer voorzien in vestiging van kleinschalige horeca en verblijfsrecreatie. Door ook meteen de openbare ruimte 'aan te kleden' met flankerende voorzieningen, zoals een informatiepunt voor fiets- en wandelroutes (bijv naar de naastgelegen Dintelse Gorzen), een toiletvoorziening, goede verlichting en stallingruimten met oplaadpunten voor elektrische fietsen, vormt Benedensas een uitstekende recreatieve toegangspoort tot het achterliggende gebied van Waterpoort en de Brabantse Wal. Deze toegangspoort is de eerste van een reeks van andere te vestigen toegangspoorten in dit gebied. De ontwikkeling van Benedensas dient ook een cultuurhistorisch doel. De kleinschalige horeca zal namelijk worden gevestigd in het voormalige schippershuis (Rijksmonument), dat tot de jaren 1970 als horecapand in bedrijf was. Dit schippershuis vormde destijds ook het decor voor de verhalen van Merijntje Gijzen van A.M. de Jong. Met het nieuw leven inblazen van het voormalige schippershuis zal deze historische plek extra aandacht kunnen krijgen.

De ontsluiting van het Waterpoortgebied via de waterzijde (Volkerak en binnenwateren) en via landzijde (de doorgetrokken snelweg A-4) biedt kansen om dit gebied economisch vitaler te maken. Met de inrichting van een toegangspoort op deze locatie worden meerdere belangen gediend. Dit past in de aanpak van de provincie om Waterpoort een economisch vitale regio te maken. Bovendien sluit Benedensas aan bij de uitwerking van het Landschap van Allure van de Brabantse Wal. Financieel draagt de provincie alleen bij aan de flankerende voorzieningen van deze toegangspoort. De initiatiefnemer investeert zelf ca € 350.000,-. Ook de gemeente Steenberg en het waterschap Brabantse Delta steunen bij dit initiatief, door bijvoorbeeld het meewerken aan de verlenging van de lopende pachttermijn voor het pand en naastliggende gronden (waterschap) en het faciliteren van het proces van de ruimtelijke onderbouwing en tegemoetkoming in legeskosten (gemeente).

4. Voorstel

GS stellen voor aan uw commissie om een bedrag van € 5,08 miljoen te reserveren uit de bestuursakkoordmiddelen voor gebiedsopgaven ten behoeve van projecten uit de gebiedsopgave Waterpoort. Het betreft een bijdrage van € 5 miljoen aan het realiseren van de Roode Vaart door het centrum van Zevenbergen ingeval de gemeente Moerdijk daartoe besluit, en een bijdrage van € 80.000,- aan het realiseren van Benedensas als toeristisch-recreatieve toegangspoort. De reserveringen t.l.v. de middelen voor integrale gebiedsontwikkeling betreffen geen begrotingswijziging (dit volgt bij het sluiten van de samenwerkingsovereenkomst Roode Vaart, resp. afronden business case Benedensas). De commissie Ecologie en Handhaving is, parallel aan voorliggend voorstel in uw commissie, gevraagd de benodigde begrotingswijziging voor een bedrag van € 1,3 mln ten behoeve van de Roode Vaart goed te keuren.

Europa paragraaf:

-

Beoogd effect:

Waterpoort is één van de negen gebiedsopgaven uit de Structuurvisie Ruimte. Via deze gebiedsopgave werken we toe naar een robuuste, zelfvoorzienende regio met nieuwe economische vitaliteit.

De Roode Vaart draagt bij aan een robuuste zoetwatervoorziening van West-Brabant, ruimtelijke kwaliteit in en om Zevenbergen en vitale kernen in Waterpoort.

Bij Benedensas ontstaat vanuit zowel toeristisch-recreatief als cultuurhistorisch oogpunt een aantrekkelijke toegangspoort voor het achterland. Dit achterland biedt tal van mogelijkheden om met combi-arrangementen (stadhavens, forten, pontjes, musea, streekwinkels) de bezoekers van dit gebied te onthalen.

's-Hertogenbosch, 21 augustus 2012,

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant